

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avd. 3

DOM
2016-08-19
Meddelad i
Göteborg

Mål nr
5778-16

1

KONKURRENSVERKET	
2016-08-19	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

SÖKANDE

ABT Konsult VVS och Energiteknik i Göteborg AB, 556475-7663
Häradsdomarevägen 114
422 44 Hisings Backa

Ombud: Advokat Linda Dahlström och Advokat Roger Wier
Advokatfirman Morris
Vallgatan 30
411 16 Göteborg

MOTPART

Västra Götalandsregionen
Västfastigheter
Regionens Hus Uddevalla
462 80 Vänersborg

Ombud: Roy Svensson

SAKEN

Överprövning av upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, förkortad LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller delvis ansökan och beslutar att Västra Götalandsregionen, Västfastigheters upphandling av tekniska konsulttjänster – kontroll och besiktning för områdena Borås, Göteborg, Skaraborg och Uddevalla, dnr FAST 156-2016, inte får avslutas förrän rättelse har gjorts genom ny anbudsutvärdering avseende området Göteborg. Vid den anbudsutvärderingen får inte Bengt Dahlgren AB:s anförda referensobjekt som omfattar bostadsfastigheter beaktas.

Dok.Id 421110

Postadress
Box 53197
400 15 Göteborg

Besöksadress
Sten Sturegatan 14

Telefon
031 - 732 70 00
E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se
www.forvaltningsrattenigoteborg.domstol.se

Telefax
031 - 711 78 59

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

Västra Götalandsregionen, Västfastigheter (Västfastigheter) genomför en upphandling av tekniska konsulttjänster – kontroll och besiktning för områdena Borås, Göteborg, Skaraborg och Uddevalla, dnr FAST 156-2016.

Av tilldelningsbeslut den 20 maj 2016 framgår att Västfastigheter tecknat avtal med WSP Sverige AB, ABT Konsult VVS och Energiteknik i Göteborg AB, ÅF-Infrastructure AB (ÅF), EPG Konsult AB och Bengt Dahlgren Göteborg AB (BDAB). Avtal är tecknat med tre leverantörer per anbudsområde.

YRKANDEN M.M.

ABT Konsult VVS och Energiteknik i Göteborg AB (bolaget) ansöker om överprövning och yrkar i första hand om rättelse i form av att rankningsberäkningarna ska göras om och ett nytt beslut om tilldelning ska fattas. I andra hand yrkas att upphandlingen ska göras om. Bolaget anför i huvudsak följande. Referenstagningen som Västfastigheter genomfört påvisar enskilt allvarliga brister men bristerna i sin helhet måste också beaktas. För det fall förvaltningsrätten finner skäl att bifalla bolagets talan i två eller fler delar är bristerna sammantaget av så allvarlig karaktär i förhållande till principerna om likabehandling och transparens att det har påverkat upphandlingen i det konkurrensuppsökande skedet. I syfte att vidta minsta möjliga åtgärd borde det vara möjligt att förordna om att upphandlingen ska rättas genom att referenstagningsmomentet stryks i upphandlingen i sin helhet eftersom den har blivit helt förfelad genom Västfastigheters agerande. Bolaget överlämnar dock till förvaltningsrätten att bedöma vilken form av ingripande som är lämpligast enligt LOU.

Referensprojekt som inte uppfyller ställda krav

BDAB har använt sig av ett referensprojekt för bostäder, vilket inte uppfyller ställda krav i anbudsförfrågan vilket var *"besiktning av entreprenader gällande VVS-installationer i fastigheter med kommersiell- offentlig eller industriverksamhet"*. Referensuppdraget omfattade endast nybyggnation av bostadsfastigheter. Kommersiell syftar i första hand på verksamhet som omsätter pengar och bedrivs i vinstsyfte under yrkesmässiga former. Nybyggnad av 200 lägenheter är inte kommersiell verksamhet. Bostadsfastigheter kan ha kommersiella syften ur fastighetsägarens perspektiv men det får inte förväxlas med innebörden och skillnaderna av termerna kommersiella fastigheter och bostadsfastigheter. Det framgår på sidan 10 i förfrågningsunderlaget under punkten AUB. 51, bilaga 1, att referensobjekten har till syfte att styrka anbudsgivarens tekniska och yrkesmässiga kapacitet. Denna kapacitet har kompetensmässigt angetts vara erfarenhet av uppdrag motsvarande offererat teknikområde, det vill säga relevanta och likvärdiga erfarenheter. De objekt som är relevanta för upphandlingen är sjukhus, naturbruksgymnasier och folkhögskolor, se punkt AUA, sidan 2 i förfrågningsunderlaget. Västfastigheter har dessutom listat samtliga förvaltningsobjekt som ingår i upphandlingen i bilaga 36 till förfrågningsunderlaget, det finns inte en enda bostadsfastighet bland dessa förvaltningsobjekt. Det framgår vidare av anbudsformuläret under punkt 4.1 att utvärdering av offererad uppdragsorganisation utförs på basis av kriterierna att *"med referensprojekt menas att projekt ska avse offererat teknikområde"*. Bostadsfastigheter kan med beaktande av vad som anförts ovan inte tolkas som att de omfattas i offererat teknikområde enligt bilaga 3. Det framgår alltså med tydlighet i förfrågningsunderlaget att relevanta referensobjekt inte kan utgöras av bostadsfastigheter. VVS anläggningar i bostadsfastigheter är dessutom av mycket enkel beskaffenhet i jämförelse med de mycket omfattande och komplicerade VVS anläggningar som finns på de för upphandlingen avsedda fastighetstyperna. I det språkbruk som är allmänt vedertaget i fastighetsbranschen är bostadsfastigheter enbart bostäder medan kommersiella

fastigheter är alla andra typer av fastigheter som drivs i näringsverksamhet. Det är tillräckligt att göra en sökning via en sökmotor för att se att det finns en tydlig vedertagen terminologi och skillnad mellan kommersiella fastigheter och bostadsfastigheter.

Betydelsen av kravställningen har stått klart för samtliga anbudsgivare förutom BDAB. Bolaget har eller kan komma att lida skada eftersom anbudet inte kan jämföras då bolaget inte haft möjlighet att lämna bästa möjliga referensobjekt. Bolaget tvingades avstå en del i aktuell upphandling eftersom erfarenhet saknades avseende nybyggnad av kommersiella fastigheter som överstiger 5 000 kvm. Bolaget har dock god erfarenhet från sådan nybyggnad avseende bostadsfastigheter och hade med enkelhet även kunnat lämna referensobjekt avseende dessa.

Felet kan rättas genom att utvärderingen görs om och BDAB inte får tillgodoräkna sig de referensobjekt som omfattar bostadsfastigheter. Bolaget får då ranking tre och därmed tilldelning i område Göteborg vilket är det enda område BDAB lämnat anbud på.

I andra hand är felet hänförligt till det konkurrensuppsökande skedet och förfrågningsunderlaget har här varit alltför otydligt vilket lett till att anbudsgivarna inte har vetat vilken kravbild som måste uppfyllas. Bolaget har då förtagits möjligheten att använda de referensobjekt som de hade möjlighet att tillgå men som Västfastigheter har hindrat med anledning av otydligheten avseende kravställningen för referensobjekten. Utformningen av förfrågningsunderlaget har därmed hindrat bolaget från att lämna bästa möjliga anbud.

Avsteg från skriftligt referenssvar

Västfastigheter har godkänt ÅF:s referenstagning per telefon trots att det inte finns som svarsalternativ i referensförfrågan. Svar skulle mejlats senast

den 11 maj 2016. Samtliga referenter som inte svarat den 11 maj 2016 har fått påminnelser via mejl från Västfastigheter med uppmaningen att skriftligen besvara och signera bifogat dokument. ÅF:s referent har lämnat sina omdömen muntligen den 11 maj 2016 kl. 17.30. Själva dokumentet är skapat den 17 maj 2016 kl. 07.28 och det är därmed först vid denna tidpunkt som dokumentet kommit Västfastigheter till handa, vilket är för sent. Bolaget samt Ramböll har en referens som inkom med sina omdömen den 13 maj 2016 kl. 12.28. Dessa omdömen godkändes inte av Västfastigheter. Omdömet var 4,8 poäng.

Det framgår av formulären för referenstagning att "*formuläret skall skickas senast den 11 maj 2016 till ansvarig upphandlare*". Det kan inte uteslutas att även bolagets referent hade haft möjlighet att ringa in den 11 maj 2016 men den möjligheten framgick inte av upphandlingsunderlaget. Västfastigheters agerande strider mot likabehandlingsprincipen och ÅF:s referentsvar borde förkastats alternativt att både ÅF:s och bolagets för sent inkomna svar skulle accepterats.

Bolaget har eller kan komma att lida skada med anledning av Västfastigheters agerande eftersom bolaget hade erhållit tilldelning i område Göteborg om ÅF och bolaget hade hanterats lika, oavsett om Västfastigheter valt att förkasta eller acceptera båda referentsvar. Det är möjligt att rätta felet genom att ÅF:s erhållna fem referenspoäng utgår ur utvärderingen. För det fall förvaltningsrätten anser att Västfastigheter har agerat korrekt vid accepterandet av för sent inlämnat referentsvar måste även bolagets för sent inkomna referenssvar accepteras. ÅF har lämnat anbud i samtliga fyra områden. Bolaget får då rankningen Borås 2, Göteborg 2, Skaraborg 2 och Uddevalla 1.

Skriftliga omdömen i flera kopior

Både bolaget och Ramböll hade i upphandlingen åberopat samma referens, Lars Gustafsson på Göteborgs Energi. Vid referenstagning så skickas referensförfrågningar ut leverantörsvis och inte per roll, projekt eller personvis. Skriftliga omdömen har då lämnats in avseende en person i rollen som besiktningsman till en leverantör, men inte i flera kopior. När förfrågan har ställts om en annan leverantör så har det då uppfattats som att frågan redan var besvarad och samma omdöme har inte mejlats en gång till. De mejl som Västfastigheter skickat ut till Lars Gustafsson hade bilagor som hade identiska namn och det framgick inte av mejlen att det var två olika leverantörer som åberopat honom som referens. Lars Gustafsson besvarade endast ett av dem, det som gällde bolaget, i tron att det var ett och samma mejl som Västfastigheter skickat två gånger av misstag. Lars Gustafsson har per telefon bekräftat detta förhållande. Omdömet har alltså kommit in i tid men inte på två blanketter. Ett företag som lämnar fyra anbud behöver bara ett omdöme per roll, projekt och person för att få godkänt i samtliga fyra anbud, samma sak borde därför gälla om det finns ett omdöme på en person med samma roll och projekt i flera anbud så ska detta få användas i samtliga anbud oavsett leverantör. Erhållna omdömen ska få användas i samtliga anbud och de som inte fått referenspoäng av denna anledning ska få tillgodoräkna sig dessa referenspoäng.

Bolaget har lidit eller kan komma att lida skada med anledning av Västfastigheters agerande eftersom bolaget och Ramböll är samarbetspartners i upphandlingen och Ramböll hade erhållit tilldelning för det fall de kunna tillgodoräkna sig åberopade referens.

Momentet referenstagning

Kraven är högt ställda på de projekt som kan användas vid referenstagning och bolaget hade endast haft uppdrag som uppfyller ställda krav för Västfastigheter. Detta fördelat på två projektledare varav båda har tillfrågats och

accepterat att ställa upp som referenter. Peter Gustafsson accepterade muntligen på kontoret Bruna Stråket 19, plan 3 och har även bekräftat per mejl. Både Peter Gustafsson och Stefan Carlsson har därmed åberopats som referenter.

Ingen av ovanstående har dock lämnat några referenser. I samma upphandling använde sig även EPG konsult av Peter Gustafsson som där svarade på referensförfrågan och gav dem full poäng. Peter Gustafsson väljer inom ramen för sin anställning att inte svara på bolagets förfrågan vilket styr resultatet i upphandlingen. Han har istället valt att besvara och poängsätta en annan leverantör vilket fått direkt avgörande betydelse för utvärderingen och tilldelningen. Det råder en jävssituation då det inte varit möjligt att särskilja Västfastigheter och Peter Gustafsson. Genom att besvara vissa referenstagningar men inte andra styrs upphandlingen i en viss riktning i den egna organisationen. Bolaget har varit helt utlämnat till Västfastigheter eftersom de inte har några andra referensprojekt att åberopa och Västfastigheter har hanterat anbudsgivarna på ett sätt som strider mot likabehandlingsprincipen.

Flera av anbudsgivarna har använt sig av referenter från Västfastigheter. Elva omdömen har sammanlagt lämnats av anställda på Västfastigheter och medelvärdet av dessa omdömen är 4,75 av max 5. Utvärderingen blir inte transparent och uppfyller inte kraven på opartiskhet och likabehandling enligt LOU. Bolaget skulle blivit nummer 3 i Göteborg och erhållit tilldelning vid ett omdöme om 3,9 poäng. Momentet referenstagning ska utgå ur anbudsutvärderingen eftersom det inte är möjligt att skapa nya omdömen. Om referenstagningen utgår i sin helhet uppnås i stort sett samma resultat som det utfall att bolaget skulle erhållit omdömen från Peter Gustafsson. Bolaget får då rankningen Borås 1, Göteborg 2, Skaraborg 1 och Uddevalla 1.

Västfastigheter anser att ansökan ska avslås och anför i huvudsak följande. Av förfrågningsunderlaget och tilldelningsbeslutet framgår att upphandlingen bestod av fyra särskiljbara områden och att anbud kunde lämnas på en eller flera av områdena samt att *Västfastigheter* skulle teckna avtal med tre leverantörer per anbudsområde.

Referensprojekt som inte uppfyller ställda krav

Västfastigheter har inte i förfrågningsunderlaget angivit någon definition av begreppet kommersiell verksamhet. Vid utvärderingen har det bedömts att bostäder är en kommersiell verksamhet. I ett flerbostadshus (200 lägenheter) förekommer flera affärstransaktioner varje månad mellan hyresgäst och bostadsbolag samt mellan bostadsbolag och leverantörer. Bostadsbolaget kan dessutom sälja sin verksamhet. Det aktuella bostadsbolaget borde dessutom räknas till den så kallade allmännyttan. För att undvika snedvridning av konkurrensen ska sådana bolag driva verksamheten enligt affärsmässiga principer. Det finns bostäder med i *Västfastigheter*s förvaltningsobjekt i form av skolor som har boenden. Det planeras också för utbyggnad av dessa boenden. Det har inte uppställts några krav på att VVS-anläggning vid referenstagning ska vara av en viss komplexitet. Varje anbudsgivare väljer själv sina referensobjekt.

Avsteg från skriftligt referenssvar

När det gäller områdena Borås, Skaraborg och Uddevalla anger bolaget att de borde erhållit samma placering som i tilldelningsbeslutet. Bolaget kan således inte anses ha lidit eller riskerat att lida någon skada vad gäller dessa områden.

Det är den upphandlande myndigheten som anger hur den kommer att kontakta referenten, det rör sig alltså inte om något ska-krav för anbudsgivarna. Mejlet som ÅF referenten skickade in kom in till myndigheten den 12 maj 2016 och flyttades till upphandlingssystemet den 17 maj 2016. Uppgifterna

lämnades emellertid muntligen den 11 maj 2016 kl 17.30. Eftersom det inte är något ska-krav för anbudsgivarna i upphandlingen hur referenser lämnas utan bara en uppgift om hur myndigheten kommer att hantera kommunikationen, har uppgifterna kommit in i rätt tid, även om de lämnats per telefon. Ett annat förhållningssätt till de per telefon i rätt tid lämnade uppgifterna hade varit oproportionerligt.

Skriftliga omdömen i flera kopior

Västfastigheter skickade per mejl 54 referenstagningsblanketter, 42 referenser svarade i tid, inkom inget svar erhöles inga poäng. För varje anbudsgivare skapades separata referensblanketter. Det är varje anbudsgivare som väljer sin referent och det är referenten som väljer att vara referent eller inte. I formulären för referenstagning framgår att referenten ska ange leverantör, det vill säga vilken juridisk person det handlar om. Ett sådant omdöme kan inte gälla för andra anbudsgivare. Ramböll har för övrigt inte begärt överprövning av upphandlingen. Den rangordning som bolaget uppger är dessutom densamma som i tilldelningsbeslutet förutom vad gäller Göteborg. Bolaget kan således inte anses ha lidit eller riskerat att lida någon skada vad gäller områdena Borås, Skaraborg och Uddevalla.

Momentet referenstagning

Västfastigheter har varit i kontakt med Peter Gustafsson som uppger att han vare sig skriftligt eller muntligen bekräftat att han skulle vara bolagets referent. Han har naturligtvis inte heller ingått i aktuell upphandlingsgrupp och har inte haft några som helst påverkansmöjligheter på densamma. Det är anbudsgivaren själv som väljer referent och det finns inget skäl att ändra tidigare bedömning.

BDAB har getts tillfälle att yttra sig över ansökan och anser att den i första hand ska avslås och i andra hand att upphandlingen ska göras om med ett förtydligande av kravnivån. De tillägger i huvudsak följande. De referenser

som lämnats faller in under begreppen VVS-installationer i fastigheter med kommersiell-, offentlig- eller industriverksamhet. Nybyggnad av 200 lägenheter är självklart en kommersiell verksamhet.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iaktas (1 kap. 9 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 6 § första stycket LOU).

Förvaltningsrättens prövning utgör en kontroll av om det finns skäl att ingripa mot upphandlingen på grund av att den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna eller andra bestämmelser i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i den lagen. I mål om överprövning enligt LOU gäller som huvudprincip att den part som gör gällande att en upphandling är felaktig på ett klart sätt ska ange på vilka omständigheter denne grundar sin talan och att domstolens prövning bör begränsas till de grunder som parten åberopar (jfr Högsta förvaltningsdomstolens avgörande RÅ 2009 ref. 69).

De skiftande förhållanden som förekommer i det ekonomiska livet gör att även förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt

utformade får godtas under förutsättning att de principer som bär upp lagen om offentlig upphandling och gemenskapsrätten inte träds för när (jfr RA 2002 ref. 50).

För att grund för ingripande mot upphandlingen ska finnas är det inte tillräckligt att sökanden anser sig ha lidit eller kan komma att lida skada, utan sökanden ska visa att denne har lidit eller kan komma att lida skada av den eller de brister som påtalats (HFD 2013 ref. 53).

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om det finns sådana brister i den aktuella upphandlingen att det finns skäl för ingripande med stöd av bestämmelserna i LOU.

Referensprojekt som inte uppfyller ställda krav

För att kravet på förutsägbarhet ska vara uppfyllt måste det klart framgå av förfrågningsunderlaget vad den upphandlande enheten efterfrågar.

Västfastigheter har i uppdragsbeskrivningen bl.a. uppställt krav på att fyra relevant referensprojekt ska redovisas, ett av dessa har kunnat vara besiktning av entreprenader gällande VVS-installationer i fastigheter med kommersiell- offentlig- eller industriverksamhet. Västfastigheter har inte i förfrågningsunderlaget angivit någon definition av begreppet kommersiell verksamhet och vid utvärderingen har Västfastigheter bedömt att bostäder är en kommersiell verksamhet.

Förvaltningsrätten anser dock att det av ordalydelsen inte går att misstolka att det ska röra sig om fastigheter med en kommersiell verksamhet. Uthyrning av bostäder är inte per definition en kommersiell verksamhet. Kommersiell syftar i första hand på en verksamhet som omsätter pengar och bedrivs i vinstsyfte under yrkesmässiga former. Någon vidare utredning kring

denna fråga kan inte anses proportionerlig att göra i anbudsstadiet. Förvaltningsrätten anser därför att förfrågningsunderlaget är tillräckligt tydligt och att Västfastigheter istället har valt en alltför extensiv tolkning av begreppet fastigheter med kommersiell verksamhet, vilket kan ha varit till nackdel för bolaget. Förfrågningsunderlaget i sig strider i detta avseende därmed inte mot varken likabehandlingsprincipen eller kravet på transparens. Att Västfastigheter har godtagit referensprojekt som avser bostadsfastigheter är i stället en avvikelse från kravet i förfrågningsunderlaget och innebär ett brott mot likabehandlingsprincipen. Upphandlingen ska därför rättas i denna del genom att utvärderingen för område Göteborg görs om och att BDAB inte får tillgodoräkna sig de referensobjekt som omfattar bostadsfastigheter.

Avsteg från skriftligt referenssvar

Av formulären för referenstagning framgår det att formuläret ska skickas senast den 11 maj 2016 till ansvarig upphandlare. Detta är en information om hur referenten ska förmedla informationen till den upphandlande myndigheten, det rör sig inte om något ska krav ur förfrågningsunderlaget. Alla referenssvar som lämnats till och med den 11 maj 2016 har godtagits av Västfastigheter. Alla referenssvar som lämnats efter den 11 maj 2016 har inkommit för sent och därmed inte beaktats. Det har klart framgått när svar senast ska vara inlämnat, att även svar som inledningsvis lämnats muntligen godtagits inom ramen för svarstiden innebär inte att avsteg gjorts från likabehandlingsprincipen. Det finns därför inte skäl för ingripande enligt LOU med anledning av detta.

Skriftliga omdömen i flera kopior

Det är den upphandlande myndigheten som väljer utformningen av de olika kraven i förfrågningsunderlaget. Västfastigheter har klart angett hur referenstagningen ska gå till. De har också uppgett att det för varje anbudsgivare skapades separata referensblanketter. Av formulären för referenstagning

framgår att referenten ska ange vilken leverantör det handlar om och formuläret gäller således endast den angivna leverantören/anbudsgivaren. Det måste vara upp till varje anbudsgivare att själv kontrollera så att referenten skickar in rätt uppgifter i rätt tid. Bolaget har dessutom inte visat att de lidit eller kan komma att lida skada eftersom det var Ramböll, inte bolaget, som inte erhöll sina referenser. Bolaget har därmed inte visat att det finns skäl för ingripande enligt LOU på denna grund.

Momentet referenstagning

Bolaget har anfört att återopade referenser är anställda på Västfastigheter och att de endast lämnat referenser avseende vissa leverantörer. Det är bolaget själva som har valt referenserna och som förvaltningsrätten redovisat för ovan så är det också upp till varje anbudsgivare att själv kontrollera så att referenten skickar in rätt uppgifter i rätt tid. Eftersom det är bolaget som frivilligt valt sina referenser och då det är valfritt för referenserna att lämna omdömen, så är det, oaktat antalet referenspersoner som fanns tillgängliga för bolaget, inte visat att det förelagat en jävssituation. Det finns därmed inte skäl för ingripande enligt LOU på denna grund.

Upphandlingen ska därför sammantaget rättas för området Göteborg genom att utvärderingen ska göras om och BDAB får inte tillgodoräkna sig de referensobjekt som omfattar bostadsfastigheter.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1 B LOU)

Maria Jolfors Detert

Rådman

Föredragande i målet har varit föredragande juristen Louise Berglund.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till kammarrätten i Göteborg. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.